

ผลกระทบและมาตรการรองรับการเยียวยาที่มีต่อ
แรงงานว่างงานจากการระบาดของโรคโควิด-19
กรณีศึกษาแรงงานในจังหวัดพิษณุโลก *

The Impacts and Remedial Measures of the COVID-19
Pandemic on Unemployed Workers: A Case Study of
Workers in Phitsanulok Province

ธรณินทร์ เสนานิมิตร¹, ชนิดาภา ชลอมวงษ์², และ บงกชมาศ เอกเอี่ยม³

Thoranin Senanimitr¹, Chanidapha Chalorwong², and Bongkochmas Ek-lem³

คณะสังคมศาสตร์และการจัดการท้องถิ่น มหาวิทยาลัยพิษณุโลก^{1,2}

Faculty of Social Science and Local Development,

Pibulsongkram Rajabhat University^{1,2}

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้³

School of Administrative study, Maejo University³

Corresponding Author, E-mail: bkmas@mju.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมที่เกิดขึ้นกับแรงงานว่างงาน จากการระบาดของโรคโควิด-19 และเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนโยบายภาครัฐที่มีต่อแรงงานว่างงาน จากการระบาดของโรคโควิด-19 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธีในการดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ตัวแทนเจ้าหน้าที่รัฐและตัวแทนแรงงานทุกภาคส่วน จำนวน 20 คน ในส่วนของระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลกับ

* ได้รับความเห็นชอบ: 28 พฤศจิกายน 2567; แก้ไขบทความ: 26 กุมภาพันธ์ 2568; ตอรับตีพิมพ์: 28 กุมภาพันธ์ 2568

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานว่างงาน และมีการขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคม จำนวน 385 คน โดยใช้แบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.79 จากนั้นวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ในประเด็นผลกระทบด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมที่เกิดขึ้นกับแรงงานว่างงานจากการระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้แรงงานทุกภาคส่วนเผชิญหน้ากับสภาพปัญหาในมิติทางเศรษฐกิจ การถูกเลิกจ้าง และการลดค่าตอบแทนเนื่องจากการลดชั่วโมงการทำงาน ในขณะที่มิติทางสังคมนั้นแรงงานเผชิญหน้ากับสภาวะการว่างงาน เนื่องการปิดกิจการของสถานประกอบการ รายได้ไม่เพียงพอกับภาระหนี้สินของตนเอง สำหรับผลสัมฤทธิ์ของนโยบายภาครัฐที่มีต่อแรงงานว่างงานจากการระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า แรงงานว่างงานได้สะท้อนถึงผลการดำเนินการของภาครัฐในการรองรับและเยียวยาแรงงานว่างงาน ประกอบด้วย ด้านประสิทธิผล ด้านประสิทธิภาพด้านความพอเพียง ด้านความเป็นธรรม ด้านความเสมอภาค และด้านความพอใจ อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

คำสำคัญ: แรงงานว่างงาน; นโยบายสาธารณะ; โควิด-19

Abstract

This research aimed to study the economic and social impacts on unemployed workers from the COVID-19 outbreak; and to study the effectiveness of government policies on unemployed workers from the COVID-19 outbreak. A mixed-method research was used to collect and analyze both qualitative and quantitative data. The key informants in the qualitative research method were 20 government officers and representatives of workers from all sectors. The quantitative research method collected data from a sample of 385 unemployed workers registered with the Social Security Office using a questionnaire with a reliability of 0.79. The data were then analyzed using descriptive statistics.

The research results found that: In terms of the economic and social impacts on unemployed workers from the COVID-19 outbreak, workers from all sectors faced economic problems, such as being laid off and having their compensation reduced due to reduced working hours. In terms of social dimensions, workers faced unemployment due to the closure of the business and insufficient income to cover their debts. For the results of government policies on unemployed workers from the COVID-19 outbreak, it was found that unemployed workers reflected the results of government operations in supporting and providing remedy to unemployed workers, including effectiveness, efficiency, sufficiency, fairness, equality, and satisfaction, which were all at a low level.

Keywords: unemployed workers; public policy; COVID-19

1. บทนำ

การระบาดของโควิด-19 ปรากฏพบครั้งแรกที่เมืองอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 เป็นต้น และเชื้อไวรัสดังกล่าวได้แพร่กระจายไปทั่วโลก จนเข้ามาระบาดภายในประเทศไทยอย่างรวดเร็วตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม 2563 ซึ่งปะปนมากับนักท่องเที่ยวชาวจีน จนพบผู้ป่วยยืนยันครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2563 (กรมควบคุมโรค, 2563) การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นวงกว้างทั้งในระดับโลกและระดับภายในประเทศ ส่งผลให้อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยติดลบอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการที่รัฐบาลส่วนกลางต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร อาศัยอำนาจตามมาตรา 5 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548, 2548, น. 2) โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน เพื่อควบคุมไม่ให้มีการแพร่ระบาดเป็นวงกว้าง ทำการป้องกัน และพยายามหาทางรักษาโรคที่ดีที่สุดให้แก่ประชาชน ทำให้การบังคับใช้นโยบาย กฎหมายและมาตรการดังกล่าวส่งผลกระทบกับประชาชนทุกอาชีพทั้งในมิติ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการปิดเมือง (lockdown) ที่ผลกระทบมีขนาดมากที่สุด และเมื่อหลังจากมีการเปิดเมืองหรือคลายล็อกแล้ว ผลกระทบ

ก็ยังคงอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการลดลงของรายได้ การตกเกณฑ์เป็นคนจนใหม่ การตกงาน การเป็นหนี้ ซึ่งตัวแปรต่าง ๆ ไม่มีแนวโน้มว่าจะกลับไปเหมือนระดับเดิมก่อนมีการระบาดก่อนการล็อกดาวน์ (เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์, ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม, พราวภวินท์ พักตร์ธนาปกรณ, และ พัชราภรณ์ ศอกจะบก, 2563) รัฐบาลจึงต้องมีมาตรการบังคับใช้และเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ อย่างยุติธรรมและทั่วถึง

โดยการแพร่ระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่ระลอกที่ 1 จนถึงระลอกที่ 4 (ปัจจุบัน) ที่มียอด ผู้ติดเชื้อเพิ่มสูงขึ้น ได้ส่งผลให้มีแรงงานว่างงานที่มีจำนวนมากตามไปด้วย โดยข้อมูลของ กระทรวงแรงงาน (2563, น. 2) รายงานว่า ไตรมาส 1 อัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 1.03 (เพิ่มขึ้นจากไตรมาสก่อนหน้าที่มีอัตราร้อยละ 0.98) ขณะนี้ไตรมาส (กระทรวงแรงงาน, 2564 น. 5) พบว่า และ อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นในปี 2564 อยู่ที่ร้อยละ 2.0 (เป็นผู้รอฤดูกาลจ้างงานใหม่ 0.41 ล้านคน และเป็นผู้ที่อยู่นอกกำลังแรงงาน 18.25 ล้านคน) รัฐบาลส่วนกลางจึงได้มอบหมาย ให้กระทรวงแรงงานทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตลาดแรงงานและแรงงานที่ ว่างงานในช่วงการแพร่ระบาดโควิด พบว่ามีผลกระทบใน 3 ประเด็น คือ 1) การจ้างงานโดยรวม ลดลง 2) ชั่วโมงการทำงานลดลง และ 3) อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กระทรวง แรงงานซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบโดยตรงกับเรื่องนี้ จึงได้รับมอบหมายหน้าที่มาจาก รัฐบาลส่วนกลางในการรับเรื่องร้องเรียนของแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบของรัฐในการ เข้ารับการเยียวยา ทางกระทรวงแรงงานจึงได้จัดตั้ง 2 ศูนย์ขึ้นเป็นการเฉพาะกิจ คือ 1) ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 กระทรวงแรงงาน (ศบค.รง.) เพื่อทำหน้าที่ สืบสวนข้อมูลและบูรณาการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ออกมาตรการให้ความ ช่วยเหลือผู้ประกอบการ นายจ้าง และลูกจ้าง และ (2) ศูนย์อำนวยความสะดวกความปลอดภัย แรงงานภายใต้สถานการณ์การระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) อยู่ภายใต้การดูแล ของสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การ มหาชน) (สสพท.) (กระทรวงแรงงาน, 2563)

พิษณุโลกเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศแห่งหนึ่ง เนื่องจากเป็น จังหวัดที่เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมภูมิภาคเข้าด้วยกันระหว่างภาคเหนือและภาคกลางทำให้มี แรงงานทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่จำนวนมาก โดยรายงานจากข้อมูลของสำนักงานจังหวัด พิษณุโลกระบุว่า พิษณุโลกเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม นอกจากมาตรการในการคัดกรองและป้องกันการติดเชื้อโควิด-19

หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่จึงได้มีความพยายามในการกำหนดมาตรการในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ โดยประกาศให้หน่วยงานภาครัฐทั้งในส่วนของอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ อำนวยความสะดวกผู้ประสงค์บริจาคสิ่งของแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 (สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก, 2563) และยังได้ดำเนินการสำรวจแรงงานที่อยู่ในสถานะเลิกจ้างหรือว่างงานเนื่องจากผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อพิจารณาการจัดหางาน และการชดเชยสิทธิประโยชน์ของแรงงาน รวมถึงการคุ้มครองสวัสดิการแรงงาน (สำนักงานจัดหางานจังหวัดพิษณุโลก, 2564)

จากการสำรวจของสำนักงานประกันสังคมในปัจจุบันมีแรงงานที่อยู่ในสถานะว่างงานและขอขึ้นรับสิทธิชดเชยจากภาครัฐ พบว่ามีถึง 835 ราย (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2564) (สำนักงานประกันสังคม, 2564) หากเทียบกับอัตราตำแหน่งงานที่เปิดรับสมัครจากนายจ้างและสถานประกอบการทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ที่มีเพียง 350 อัตราเท่านั้น (สำนักงานจัดหางานจังหวัดพิษณุโลก, 2564) สะท้อนให้เห็นถึงแรงงานในระบบที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ขัดแย้งกับเป้าหมายการพัฒนาของจังหวัดพิษณุโลกที่มุ่งลดอัตราการว่างงานและเพิ่มอัตราการมีรายได้ของประชากรในจังหวัด ตามกรอบแผนพัฒนาจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2561 – 2565 (สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก, 2563) ด้วยสภาพปัญหาในเชิงพื้นที่ คณะผู้วิจัยจึงมุ่งสำรวจศึกษา ผลกระทบและมาตรการรองรับการเยียวยาต่อแรงงาน จากการระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก โดยมุ่งประเด็นศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับแรงงานจากการระบาดของโรคโควิด-19 และศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนโยบายภาครัฐในการช่วยเหลือและเยียวยาแรงงานจากการระบาดของโรคโควิด-19 โดยมีจุดมุ่งหมายในการสะท้อนผลการดำเนินนโยบาย มาตรการ และแผนงานที่รองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับแรงงานที่ตามบริบทในพื้นที่

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมที่เกิดขึ้นกับแรงงานว่างงาน จากการระบาดของโรคโควิด-19
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนโยบายภาครัฐที่มีต่อแรงงานว่างงาน จากการระบาดของโรคโควิด-19

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบแผนการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเลือกใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed method) ระหว่าง วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative method) และ วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative method) ดังนี้

1. ประชากรวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง

ในการดำเนินศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญคณะผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (purposive sampling) จากการพิจารณาผู้มีส่วนได้เสียจากนโยบายและมาตรการเยียวยาแรงงานว่างงานที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 คือ กระทรวงแรงงานจังหวัดพิษณุโลก โดยเป็นตัวแทนเจ้าหน้าที่รัฐจากส่วนราชการในกระทรวง รวมจำนวนทั้งสิ้น 8 คนซึ่งมีบทบาทในการดำเนินนโยบายและมาตรการของหน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มตัวแทนแรงงานว่างงานผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คณะผู้วิจัยทำการคัดเลือกตัวแทนจากผู้ที่ต้องการการสิทธิชดเชยเงินจากสำนักงานประกันสังคม และผู้ที่ขึ้นทะเบียนว่างงานกับกรมจัดหางาน โดยใช้วิธีการแนะนำแบบลูกโซ่ (snowball technique) ครอบคลุมแรงงานทุกภาคส่วน รวมจำนวนทั้งสิ้น 12 คนซึ่งพิจารณาจากการเป็นผู้ได้รับผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบจากการดำเนินนโยบายและมาตรการของหน่วยงานภาครัฐ

สำหรับประชากรวิจัยและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แรงงานว่างงานผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ได้ทำการลงทะเบียนเพื่อรับสิทธิประโยชน์กรณีว่างงานกับสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมดซึ่งมีจำนวนประชากรวิจัยทั้งสิ้น 385 คน (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม 2564) (สำนักงานประกันสังคม, 2564) เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่ชัดและจำกัด

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับแหล่งข้อมูลที่ต้องการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นการวิจัยภาคสนาม (field research) โดย การวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากตัวแทนเจ้าหน้าที่รัฐและตัวแทนจากแรงงานว่างงาน สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างแรงงานว่างงานที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการดำเนินวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าแหล่งข้อมูลสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับแรงงานจากการระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย การกำหนดแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสร้างแบบสอบถาม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview form) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (questionnaires)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจัดระบบข้อมูลและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เพื่ออธิบายและสร้างข้อสรุปหรือให้เหตุผลแบบอุปนัย (inductive reasoning) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติพรรณนา (descriptive statistic) ได้แก่ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

5. การตรวจสอบข้อมูล

ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพคณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation technique) ในด้านข้อมูล และด้านผู้วิจัย (data and investigation triangulate) ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบเครื่องมือ ด้วยวิธีการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC: index of item objective congruence) ของข้อคำถามในแบบสอบถาม ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และหาความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือ จากการทดสอบกับกลุ่มแรงงานที่ไม่ใช่ประชากรการวิจัยในพื้นที่ใกล้เคียงจำนวน 30 ราย จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.79

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมที่เกิดขึ้นกับแรงงานว่างงาน จากการระบาดของโรคโควิด-19

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีบทบาทเป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการเยียวยาแรงงานของรัฐบาล และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแรงงานว่างงานที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิดรวมจำนวนทั้งสิ้น 20 คน พบว่า

สถานการณ์แรงงานในจังหวัดพิษณุโลกที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ในช่วง 2563-2564 มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จนถึงช่วงปีพ.ศ. 2565-2566 จำนวนแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 มีความคงที่ โดยการระบาดโควิด-19 ส่งผลให้กลุ่มแรงงานที่มีอาชีพเกี่ยวกับงานบริการรับผลกระทบอย่างหนักโดยไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ มีรายได้ไม่สม่ำเสมอ และบางรายขาดรายได้ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน บางรายต้องไปกู้หนี้ยืมสินจากภายนอกเพื่อนำมาใช้ในการเลี้ยงดูครอบครัวในขณะเดียวกันสถานประกอบการที่ว่าจ้างแรงงานปิดกิจการที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในวงกว้างทำให้การมีงานทำลดลงทันที นับตั้งแต่ต้นและปลายปีพ.ศ. 2563

ในขณะที่ในกลุ่มแรงงานภาคอุตสาหกรรม ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าการทำงานในระบบอุตสาหกรรมหลายแห่งยังคงสามารถดำเนินกิจการได้ตามปกติ แต่มาตรการที่โรงงานอุตสาหกรรมใช้กับลูกจ้างเกี่ยวกับด้านสุขภาพมีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้น แรงงานจึงอยู่ในภาวะวิตกกังวลเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกันการเจ็บป่วยจากโรคโควิด-19 เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับการจ้างงานอย่างมาก บางรายอาจถึงขั้นให้ออกจากงาน โดยมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 ของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมค่อนข้างมีความเข้มงวดในการตรวจสอบลูกจ้าง เพราะการติดเชื้ออาจเกิดความเสี่ยงต่อกระบวนการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมและส่งผลกระทบต่อผู้คนจำนวนมากในโรงงาน

“...ผู้จัดการเค้ามีการปรับกติกาในการทำงานใหม่ในช่วงที่เชื้อมันระบาด เพราะมันกระทบกับหลายคน เราทำงานกับคนเยอะ ก็เข้าใจได้นะ แต่ที่เห็นโดนกันจริงๆ คือ คนที่ติดเชื้อมาแล้วมันกระทบกับงานเค้าจ้างออก...”

(ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

สำหรับแรงงานภาคเกษตรกรรมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า แรงงานได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในทางอ้อม ซึ่งเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงมากขึ้นในเนื่องด้วยต้นทุนการผลิต ทั้งปุ๋ย ยากำจัดแมลงที่แพงขึ้นมาก สืบเนื่องมาจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่มาจากภาคอุตสาหกรรม ประกอบการสนับสนุนการส่งออกสินค้าเกษตรส่งออกได้รับผลกระทบ จึงส่งผลถึงรายได้ของแรงงานภาคการเกษตรที่ควรจะได้รับตามปกติ

“...เราทำเกษตรมันก็ไม่ค่อยได้ไปยุ่งกับใคร...ก็ไม่หวังติดโรค แต่ข้าวของราคาแพงขึ้นทั้งปุ๋ย ทั้งยา มันก็ทำให้เราขายสินค้าเกษตรยากขึ้น ที่ไหนก็ไม่มีใครรับราคาพืชผลที่ปลูกมันก็ไม่ได้ตามที่คิด...บางทีก็หยุดทำไปช่วงหนึ่ง ไปขายของ...”

(ตัวแทนภาคเกษตรกรรม, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

และในส่วนของแรงงานภาคการท่องเที่ยวในธุรกิจนันทนาการและเป็นกลุ่มธุรกิจนำเที่ยว มีแรงงานได้รับผลกระทบมากที่สุด ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า โดยส่วนมากเป็นผลกระทบในด้านการถูกลดค่าจ้างหรือค่าตอบแทน และถูกลดเวลาทำงาน ขณะที่กลุ่มธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มเป็นกลุ่มธุรกิจที่แรงงานได้รับผลกระทบน้อยที่สุด ยังคงสามารถประกอบอาชีพได้แต่รายได้ลดน้อยลง

“...ช่วงโควิดพี่ก็โดนปลดออกจากงานนะ ค่าจ้างรวมกลุ่ม ห้ามทำงาน ใครที่โดนจ้างต่อเค้าก็ให้ทำงานน้อยลง จ่ายค่าน้อยลง...เข้าใจได้ว่าอาชีพเรามันเสี่ยงกับการติดเชื้อ...”

(ตัวแทนภาคการท่องเที่ยว, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

ทางด้านมาตรการและนโยบายของหน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินการรองรับและเยียวยาแรงงานที่รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 มีความแตกต่างกันตามเกณฑ์ที่กำหนดคุณสมบัติตามมาตรการ โดยพบว่า แรงงานในภาคบริการได้รับการช่วยเหลือจากโครงการคนละครึ่ง และมาตรการช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐเดือนละ 5,000 บาท ระยะเวลา 3 เดือน เช่นเดียวกันกับอาชีพอิสระที่ไม่อยู่ในระบบประกันสังคม มาตรการชดเชยรายได้แก่แรงงานลูกจ้างลูกจ้างชั่วคราว อาชีพอิสระที่ไม่อยู่ในระบบประกันสังคมหรือผู้ได้รับผลกระทบอื่น ๆ ของการแพร่ระบาดจากไวรัสโคโรนา (COVID-19)

ในขณะที่แรงงานในภาคอุตสาหกรรมได้รับการช่วยเหลือและเยียวยาจากภาครัฐในโครงการ “ม.33 เรารักกัน” ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อแรงงานที่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ในกรณีว่างงานซึ่งเป็นการจ่ายในแบบการว่างงานจากเหตุสุดวิสัยจากสำนักงานประกันสังคมซึ่งครอบคลุมถึงแรงงานในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้ง 13 สาขาวิชาชีพตามพระราชบัญญัติ

สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2544 ให้เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุสุวัณโรค ตามมาตรา 79/1 ของพระราชบัญญัติประกันสังคม โดยมีสิทธิรับเงินกรณีว่างงานร้อยละ 62 ของค่าจ้างรายวัน ไม่เกิน 90 วัน ตามที่กระทรวงแรงงานเสนอโดยรัฐบาลจะจัดวงเงินช่วยเหลือผู้ประกันตน ตามมาตรา 33 จำนวน 9.27 ล้านคนที่ได้รับวงเงินช่วยเหลือ เพื่อนำไปชำระค่าสินค้าอุปโภคบริโภค ผ่านแอปพลิเคชัน “เป่าตังค์” คนละ 4,000 บาท

ส่วนทางด้านแรงงานภาคเกษตรกรรมถือเป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบได้รับการช่วยเหลือและเยียวยาจากนโยบายหรือมาตรการของรัฐบาล คือ โครงการประกันรายได้เกษตรกร เป็นโครงการที่สร้างความมั่นคงของรายได้ให้กับเกษตรกร และจ่ายเงินเยียวยาเกษตรกรเป็นจำนวนเงิน 15,000 บาทต่อรายแบ่งจ่ายเดือนละ 5,000 บาท เป็นระยะเวลา 3 เดือน (พ.ค. – ก.ค. 63) โดยโอนเงินเข้าบัญชีเกษตรกรโดยตรง

อย่างไรก็ตามการดำเนินนโยบายและมาตรการของหน่วยงานภาครัฐ ในการรองรับและช่วยเหลือเยียวยาแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่มีความแตกต่างกันตามภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการนั้น พบว่า การสื่อสารสาธารณะในการดำเนินนโยบายและมาตรการของหน่วยงานภาครัฐยังคงต้องได้รับการพัฒนา เนื่องจากแรงงานบางกลุ่มที่ขาดสิทธิประโยชน์นั้นมาจากข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการประชาสัมพันธ์ยังคงขาดความหลากหลายของช่องทางการสื่อสาร

2. ผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ต่อนโยบายและมาตรการของรัฐบาล ในการรองรับและเยียวยาแรงงานหรือลูกจ้างที่ได้รับผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด-19

การสำรวจทัศนคติของแรงงานที่ว่างงานจากผลกระทบสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 โดยเป็นการประเมินถึงผลการดำเนินนโยบายมาตรการของหน่วยงานภาครัฐที่ได้เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบที่จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยดำเนินเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน พบว่า

2.1 คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 เป็นเพศชาย จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 30.9 และเป็น เพศทางเลือก 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.9 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุอายุ 26-30 ปี จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 ขณะที่อยู่ในช่วงอายุ 51-55 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1 สำหรับสถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีสถานภาพโสดจำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5

มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องดูแล 1-3 คน จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1 อยู่ในระดับการศึกษาประถมศึกษาตอนปลายจำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6

สำหรับสถานภาพทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างในปัจจุบัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ตั้งแต่ 10,000 -20,000 บาท จำนวน 191 คนคิดเป็นร้อยละ 49.6 มีทรัพย์สินที่ครอบครองส่วนใหญ่ คือ รถมอเตอร์ไซด์ จำนวน 242 คนคิดเป็นร้อยละ 32.5ส่วนใหญ่มักใช้จ่ายในครัวเรือนต่อเดือน ตั้งแต่ 5,000-10,000บาท จำนวน 314 คนคิดเป็นร้อยละ 81.6 และภาระหนี้สินปัจจุบันกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่มีหนี้สินที่ต้องชำระ จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 58.7

2.2 การประเมินผลสัมฤทธิ์ต่อนโยบายและมาตรการของรัฐในการรองรับและเยียวยาแรงงานหรือลูกจ้างที่ได้รับผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คนโดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านประสิทธิผล ด้านประสิทธิภาพ ด้านความพอเพียง ด้านความเป็นธรรม ด้านความเสมอภาค และด้านความพอใจ พบว่าผลสัมฤทธิ์ในภาพรวมทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับที่มีผลสัมฤทธิ์น้อย ดังนี้

2.2.1 ด้านประสิทธิผล กลุ่มตัวอย่างสะท้อนผลการประเมินนโยบายและมาตรการของรัฐในการรองรับและเยียวยาแรงงาน ภาพรวมอยู่ในระดับที่มีประสิทธิผลน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.95 ($\bar{X}=1.95$, S.D.= 0.56)

2.2.2 ด้านประสิทธิภาพ ผลประเมินภาพรวมอยู่ในระดับที่มีประสิทธิภาพน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.21 ($\bar{X}=2.21$, S.D.= 0.61)

2.2.3 ด้านความพอเพียง ผลประเมินอยู่ในระดับที่มีความพอเพียงน้อย มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.11 ($\bar{X}=2.11$, S.D.=0.58)

2.2.4 ด้านความเป็นธรรม ผลประเมินอยู่ในระดับความเป็นธรรมน้อย มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.10 ($\bar{X}=2.10$, S.D.=0.59)

2.2.5 ด้านความเสมอภาค ผลประเมินอยู่ในระดับที่มีความเสมอภาคน้อย มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.14 ($\bar{X}=2.14$, S.D.=0.60)

2.2.6 ด้านความพอใจ ผลประเมินอยู่ในระดับที่มีความพอใจน้อย มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.03 ($\bar{X}=2.03$, S.D.=0.60) (รายละเอียดดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ต่อนโยบายและมาตรการของรัฐในการรองรับและเยียวยาแรงงานหรือลูกจ้างที่ได้รับผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด-19

เกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ต่อนโยบายและมาตรการของรัฐในการรองรับและเยียวยาแรงงาน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	การแปลผล
ด้านประสิทธิผลในการดำเนินนโยบายและมาตรการของรัฐในการรองรับและเยียวยาแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19	1.95	0.56	มีประสิทธิผลน้อย
ด้านประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายและมาตรการของรัฐในการรองรับและเยียวยาแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19	2.21	0.61	มีประสิทธิภาพน้อย
ด้านความพอเพียงในการดำเนินนโยบายและมาตรการของรัฐในการรองรับและเยียวยาแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19	2.11	0.58	มีความพอเพียงน้อย
ด้านความเป็นธรรมในการดำเนินนโยบายและมาตรการของรัฐในการรองรับและเยียวยาแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19	2.10	0.59	มีความเป็นธรรม น้อย
ด้านความเสมอภาคในการดำเนินนโยบายและมาตรการของรัฐในการรองรับและเยียวยาแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19	2.14	0.60	มีความเสมอภาค น้อย
ด้านความพอใจในการดำเนินนโยบายและมาตรการของรัฐในการรองรับและเยียวยาแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19	2.03	0.60	มีความพอใจน้อย

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยในประเด็นผลกระทบด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมที่เกิดขึ้นกับแรงงานว่างงานจากการระบาดของโรคโควิด-19 ในบริบทพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก แรงงานที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดจากสถานการณ์การดังกล่าว ให้ความสำคัญกับผลกระทบในมิติเศรษฐกิจที่มีความประสงค์ให้ภาครัฐเร่งดำเนินการแก้ไข เนื่องจากการประกาศภาวะฉุกเฉินได้จำกัดสิทธิของประชาชนในการดำเนินชีวิตตามปกติเพื่อควบคุมการระบาด การป้องกัน และการรักษาโรคแก่ประชาชน ส่งผลกระทบกับประชาชนทุกภาคส่วนทั้งผู้ประกอบการและแรงงาน โดยผลกระทบในมิติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับแรงงานทุกภาคส่วนในจังหวัดพิษณุโลก คือ การถูกเลิกจ้าง การถูกลดค่าตอบแทนอันเนื่องมาจากข้อจำกัดในการรวมกลุ่มกันทำงาน และมีรายได้ที่ลดลงจากผลประกอบการของสถานประกอบการที่ว่าจ้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jarernpanit, Chalorwong, Senanimitr, Anuttarangoon, & Jitnukul (2024, pp. 94-97) ที่ศึกษาการเคลื่อนย้ายของกลุ่มแรงงานย้ายถิ่นกลับบ้านจากผลกระทบของการระบาดของโรคเชื้อไวรัสโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแรงงานได้รับผลกระทบในมิติเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างรุนแรง เนื่องจากในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกเป็นอีกพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้สถานประกอบการมีการปิดกิจการและลดขนาดลง ดังนั้นอัตราการจ้างงานจึงลดลงตามข้อจำกัดทางเศรษฐกิจในพื้นที่แรงงานที่ย้ายถิ่นกลับประสบกับสภาวะการว่างงานและไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่มีอยู่เช่นเดียวกันกับ ผลการสำรวจข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2565, น. 21-23) ที่ได้ทำการสำรวจผลกระทบด้านการทำงานจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พ.ศ. 2564 พบว่า ภาคแรงงานทั่วประเทศนั้นต่างต้องเผชิญหน้ากับวิกฤติในการประกอบอาชีพ ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงชั่วโมงการทำงาน ด้านการเปลี่ยนอาชีพ ด้านการเลิกจ้าง และด้านการเปลี่ยนแปลงค่าตอบแทน ซึ่งทั้ง 4 ด้านดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์กัน สะท้อนให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตในมิติเศรษฐกิจของแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ลดลงจากปกติอย่างรุนแรงในขณะที่ภาระค่าใช้จ่ายกับคงที่ไม่ลดลง

ส่งผลให้ภาครัฐต้องให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายและมาตรการการรองรับและเยียวยาแรงงาน ที่ได้รับผลกระทบในมิติเศรษฐกิจอย่างเร่งด่วนเพื่อช่วยบรรเทาวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นโดยผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าแรงงานว่างงานในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก เข้าถึงสิทธิประโยชน์จากการดำเนินนโยบายและมาตรการในการช่วยเหลือในทางมิติเศรษฐกิจ ได้แก

โครงการคนละครึ่ง มาตรา 33 เรารักกัน และมาตรการช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐเดือนละ 5,000 บาท แต่ขาดมาตรการในส่งเสริมการประกอบอาชีพสำหรับแรงงานว่างงานผู้ได้รับผลกระทบจากถูกเลิกจ้างอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นผลกระทบสำคัญที่ส่งผลต่อการดำรงชีพของแรงงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ จิตราภรณ์ จิตตานุรักษ์ (2567) ซึ่งศึกษา นโยบาย การจัดการอัตราการว่างงาน สะท้อนผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลทำให้เกิดผลกระทบในระยะยาวต่ออัตราการจ้างงานที่ลดลงและยังส่งผลทำให้เกิดปัญหาการว่างงานตามมา นโยบายทางและมาตรการช่วยเหลือทางการเงิน โดยการพักชำระหนี้ การให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ และลดเงื่อนไขให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนของสถาบันการเงิน รวมถึงการสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจรายย่อย เพื่อให้ผู้ประกอบการมีเงินทุนหมุนเวียนฟื้นตัวขึ้นมาเป็นฟันเฟืองให้เกิดการจ้างงานในระบบดังนั้นก็แล้วการกำหนดนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมกับแรงงานว่างงานที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงควรมีแนวทางในการสนับสนุนและช่วยเหลือด้านการเงินทั้งในด้านการสร้างอาชีพ การจัดหางาน และการพักชำระหนี้สินที่มีอัตราดอกเบี้ย เพื่อให้แรงงานได้รับโอกาสในการปรับตัวต่อวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้น

สำหรับผลการศึกษาในประเด็นผลสัมฤทธิ์ของนโยบายภาครัฐที่มีต่อแรงงานว่างงานจากการระบาดของโรคโควิด-19 ที่แสดงผลการประเมินอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ทั้งในด้านประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ด้านความพอเพียง ด้านความเป็นธรรม ด้านความเสมอภาค และด้านความพอใจ สะท้อนให้เห็นว่า ผลการดำเนินการนโยบายและมาตรการในการรองรับและเยียวยาแรงงานว่างงานที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ในระยะเวลาที่ผ่านมายังไม่สามารถลดผลกระทบในมิติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากผลการดำเนินนโยบายและมาตรการเป็นเพียงการบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้น และมีข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ ไม่ครอบคลุมกับความต้องการของแรงงานที่ได้รับผลกระทบ รวมถึงขาดแนวทางในการแก้ไขปัญหาในระยะยาว เนื่องจากการตอบสนองต่อนโยบายของส่วนราชการจังหวัดพิษณุโลกต้องรับคำสั่งจากส่วนกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พฤษัก เกาถวิล (2566) ที่ศึกษาบทสะท้อนการเยียวยาผลกระทบโควิด-19 บนหลักการเยียวยาเฉพาะกลุ่ม: กรณีศึกษาชุมชนแออัดและชุมชนชนบทในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งสะท้อนผลการดำเนินนโยบายและมาตรการในการรองรับและช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ มีการกีดกันผู้ได้รับผลกระทบจำนวนหนึ่งตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น ตั้งแต่ในขั้นตอนการลงทะเบียนคัดกรองด้วยระบบออนไลน์ ได้กีดกันผู้ได้รับผลกระทบอีกส่วนหนึ่ง ส่วนโครงการสนับสนุนการ

พื้นที่ตัวจากภาวะวิกฤต ถูกคาดว่าจะไม่ประสบความสำเร็จ เพราะการให้เงินเยียวยาที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับผลกระทบที่รุนแรง รวมไปถึงความล่าช้าของโครงการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสอดคล้องกับ สุพัตรา รุ่งรัตน์, ชูลพีเกอร์ มาโซ, และ ยุทธนา กาเต็ม (2564) ที่ศึกษาเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองยะลา จังหวัดยะลา ที่สะท้อนผลการวิจัยว่าแนวทางการช่วยเหลือเงินเยียวยาและการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนยังคงอยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ นณริฏ พิศลยบุตร, สุภาภรณ์ เกียรติสิน, วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์, และ วิโรจน์ ณ ระนอง (2564) ที่ทำการประเมินผลกระทบของโควิด-19 ต่อสังคมและเศรษฐกิจ โดยสะท้อนให้เห็นว่ามาตรการทางด้านการเงินและการคลังของภาครัฐต้องมีทั้งมาตรการในภาพรวมและมาตรการแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งมาตรการในภาพรวม ควรเน้นการช่วยเหลือในวงกว้าง เน้นการเข้าถึงง่าย รวดเร็ว และเข้าถึงกลุ่มธุรกิจรากหญ้าที่ได้รับผลกระทบมากกว่าจะเน้นธุรกิจขนาดใหญ่ มาตรการแบบเฉพาะเจาะจง ควรจะสามารถระบุกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน มีระบบตรวจสอบปัญหาคนหล่นลืมิ ให้เม็ดเงินทุนที่สูงกว่า และเน้นความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพของเงินอุดหนุน กับความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มประชากรเป้าหมาย

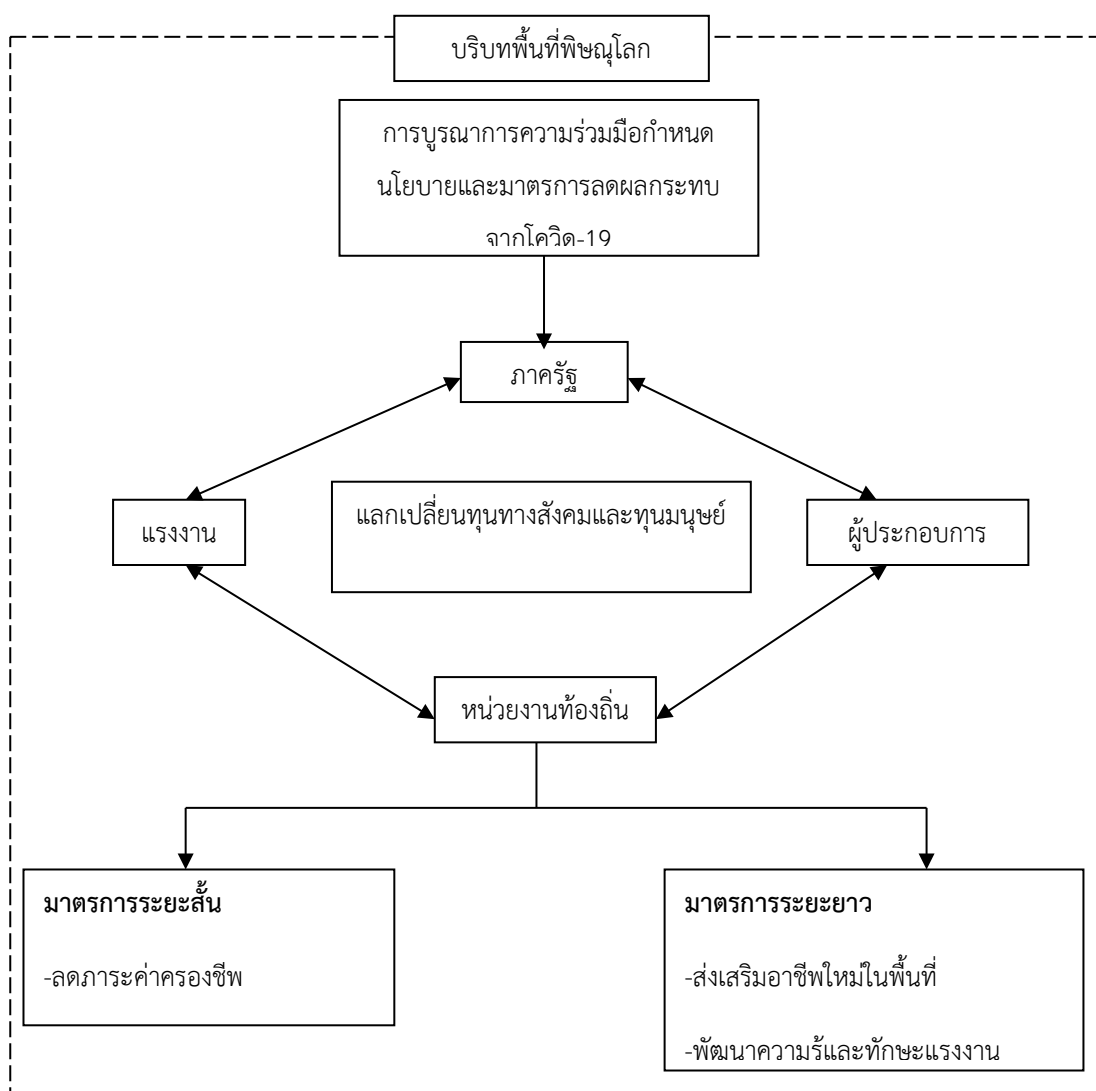
ด้วยเหตุนี้การพัฒนานโยบายและมาตรการในการรองรับเยียวยาแรงงานว่างงานที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในมิติเศรษฐกิจจึงควรมุ่งเน้นไปที่การขยายสิทธิให้ครอบคลุมกับสภาพปัญหาที่แรงงานว่างงานเผชิญหน้า ควบคู่ไปกับการจัดทำฐานข้อมูลของแรงงานให้ทันสมัย และตรวจสอบผลการดำเนินการนโยบายและมาตรการ เพื่อพัฒนากระบวนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดนโยบายและมาตรการที่สอดคล้องกับบริบทที่เกิดขึ้นในพื้นที่

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมที่เกิดขึ้นกับแรงงานว่างงานจากการระบาดของโรคโควิด-19 โดยแรงงานต้องเผชิญกับสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจในด้านของรายได้ที่ไม่เพียงพอกับภาระหนี้สินที่แบกรับและค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นสำหรับสภาพปัญหาทางสังคมแรงงานว่างงานเผชิญกับอัตราการว่างงานเนื่องจากการปิดสถานประกอบการ ยิ่งปิดกั้นโอกาสในการเข้าสู่การเป็นแรงงานในระบบ ในขณะที่ภาครัฐได้ดำเนินการนโยบายและมาตรการรองรับเยียวยาแรงงานที่ได้รับผลกระทบในระยะสั้นเท่านั้น

ซึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาในระยะยาวได้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินนโยบายและมาตรการของหน่วยงานรัฐที่มีต่อการแก้ไขปัญหาแรงงานว่างงานจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 อยู่ในระดับน้อยในทุกด้าน ประกอบกับการจำกัดสิทธิประโยชน์ในการเข้าถึงนโยบายและมาตรการการสื่อสารข้อมูลจากภาครัฐสู่แรงงานยังเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้แรงงานขาดสิทธิประโยชน์

ภาพที่ 1. การพัฒนานโยบายและมาตรการในการรองรับและเยียวยาแรงงานว่างงานจากผลกระทบการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในบริบทพื้นที่พิษณุโลก

ดังนั้น องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบายและมาตรการในการรองรับและเยียวยาแรงงานว่างงานจากผลกระทบการแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงต้องมีการบูรณาการการดำเนินการร่วมกันกับทุกภาคส่วน ทั้งในภาครัฐ ภาคแรงงาน ภาคผู้ประกอบการ และหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลแรงงาน ผู้ได้รับผลกระทบ และการแลกเปลี่ยนทุนทางสังคมและทุนมนุษย์ด้วยการสร้างเครือข่ายร่วมกันเป็นพลักผลักดันในการร่วมกันกำหนดนโยบายและมาตรการรองรับและช่วยเหลือเยียวยาแรงงานว่างงานในพื้นที่ ทั้งในส่วนของการกำหนดมาตรการระยะสั้นและระยะยาว โดยระยะสั้นต้องมีการช่วยเหลือแรงงานว่างงานด้วยการลดภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และหยุดการขึ้นดอกเบี้ยจากภาระหนี้สิน ในส่วนของมาตรการระยะยาวควรมีการส่งเสริมอาชีพใหม่ที่เป็นที่ต้องการในตลาดแรงงาน พัฒนาความรู้และทักษะของแรงงานที่สอดคล้องกับอาชีพใหม่ รวมถึงส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการสร้างงานสร้างอาชีพในพื้นที่ที่ต้องคำนึงถึงความยั่งยืน โดยการดำเนินมาตรการต้องมีความครอบคลุมและชัดเจนในการสื่อสารต่อผู้ได้รับผลกระทบ

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข เพื่อให้สอดคล้องแผนการป้องกันวิกฤตและความเสี่ยงที่มาจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 และโรคอุบัติใหม่ ในการรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

1.2 ภาครัฐควรมีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอสำหรับรองรับภาวะวิกฤติและความเสี่ยงที่มาจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 และโรคอุบัติใหม่ โดยคำนึงถึงจำนวนผู้ได้รับผลกระทบและแผนงานมาตรการของหน่วยงาน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสื่อสารและให้ข้อมูลที่ชัดเจนถึงแนวปฏิบัติและการเข้าถึงสิทธิในนโยบายและมาตรการในการเยียวยาและรองรับผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 โดยมีการสื่อสารทั้งจากช่องทางของหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน และกลุ่มตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุข โดยข้อมูลต้องเป็นชุดเดียวกัน รัดกุม และรวดเร็วในการสื่อสาร

2.2 ภาครัฐควรบูรณาการกับหน่วยงานภาคส่วนอื่น เพื่อกำหนดแนวทางในการรองรับและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เป็นยอมรับได้ของผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนทรัพยากรและทุนทางสังคมร่วมกัน

2.3 ภาครัฐควรพัฒนาความรู้และทักษะของแรงงานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล เช่น ด้านเทคโนโลยี ด้านการตลาดแบบดิจิทัล ด้านการเป็นผู้ประกอบการยุคดิจิทัล เป็นต้น เพื่อรองรับกับสถานการณ์การว่างงานที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาการบูรณาการหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนานโยบายและมาตรการการจัดการความเสี่ยงสาธารณะภัย เพื่อรองรับผลกระทบจากโรคอุบัติใหม่และสถานการณ์ฉุกเฉิน

3.2 ควรศึกษาการปรับตัวแรงงานข้ามชาติที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 รวมถึงมาตรการรองรับและเยียวยาช่วยเหลือแรงงานในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2563). การประเมินความเสี่ยงการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (2019-nCov) ระหว่างประเทศทั่วอาเซียน. สืบค้นจาก <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/980020200205043038.pdf>
- กระทรวงแรงงาน. (2563). รมว.สุชาติ ตั้ง ศบค.รง. เป็นวอร์มบริหารสถานการณ์โควิด ช่วยเหลือแรงงานทุกมิติ. สืบค้นจาก <https://www.mol.go.th/news/รมว-สุชาติ-ตั้ง-ศบค-รง-เป็นวอร์มบริหารสถานการณ์โควิด-ช่วยเหลือแรงงานทุกมิติ>
- กระทรวงแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2563). สถานการณ์ด้านแรงงานไตรมาส 1 ปี 2563 (มกราคม-มีนาคม 2563). ม.ป.ท.: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก.
- กระทรวงแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2564). ข้อมูลผลงานสำคัญกระทรวงแรงงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 รอบ 8 เดือน (ตุลาคม 2563 - พฤษภาคม 2564). กระทรวงแรงงาน.
- จิตราภรณ์ จิตตานุรักษ์. (2567). นโยบายการจัดการอัตราการว่างงาน. วารสารสหวิทยาการทางสังคมศาสตร์, 1(6), 52-67.

- นณริฏ พิศลยบุตร, สุภาภรณ์ เกียรติสิน, วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์, และ วิโรจน์ ณ ระนอง. (2564). *โครงการประเมินผลกระทบของโควิด-19 ต่อสังคมและเศรษฐกิจ* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- พฤกษ์ เถาวิล. (2566). บทสะท้อนการเยียวยาผลกระทบโควิด-19 บนหลักการเยียวยาเฉพาะกลุ่ม: กรณีศึกษาชุมชนแออัดและชุมชนชนบทในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*, 17(4), 791-890.
- พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (2548, 16 กรกฎาคม) . *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 122. ตอนที่ 58 ก, หน้า 2
- สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด.. (2563.) *แผนพัฒนาจังหวัดพิษณุโลกระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2563 - 2582)*. กระทรวงแรงงาน. สืบค้นจาก <https://infocenter.oic.go.th/สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก2/topic-detail.php?conid=5464404>
- สำนักงานจัดหางานจังหวัดพิษณุโลก. (2564). *นัดพบแรงงาน NEW NORMAL Job Fair*. สืบค้นจาก https://www.doe.go.th/prd/phitsanulok/news/param/site/161/cat/7/sub/0/pull/detail/view/detail/object_id/48917
- สำนักงานประกันสังคม. (2564). *รายงานสรุปการรับแจ้งและวินิจฉัยประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานทั่วประเทศ*. ม.ป.ท.: กระทรวงแรงงาน.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). *การสำรวจผลกระทบด้านการทำงานจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สุพัตรา รุ่งรัตน์, ชูลีฟีกอร์ มาโซ, และ ยุทธนา กาเต็ม. (2564). ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองยะลาจังหวัดยะลา. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(2), 160-174.
- เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์, ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม, พราววินท์ พักตร์ธนาปกรณ์, และ พัชรภรณ์ คอกจะบก. (2563). *ผลกระทบทางสังคมจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และวิกฤตเศรษฐกิจ*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

Jarernpanit, T., Chalorwong, C., Senanimitr, T., Anuttarangoon, R., & Jitnukul, A.
(2024). Policy recommendations for workers returning to their hometowns:
A case study of Phitsanulok province, Thailand. *Humanities, Arts and
Social Sciences Studies*, 24(1), 89-101.